

ქრონოსი

გაზეთის ფასი:

გაზეთით თვითონში	გაზეთიდან:
გაზეთში აღდგომისა:	— — — 6 მან.
ქალის წლისა — 7 მან.	— — — 5 —
10-ის თვისა — 6 —	— — — 3 — 50 კ.
წახვევის წლისა — 4 —	— — — 2 —
სამის თვისა — 2 — 50 კ.	— — — 2 —
სალოცო ერთის წლისა გაუგზავნელათ — 3 შაური.	
„დროება“ გამოდის კვირაში ერთხელ, პარასკევობით.	

თვითონში „დროების“ რედაქციის კანტორაში, მელიქიშვილის და კაპ. სტამბაში, მალაიის პრესბუტზედ, რეიტერის სახლში, სადაც ბერენშტამის წიგნის მაგაზინი იყო.
თვითონში გაზეთი მცხოვრებთათვის აღწის: В. Тип. В. В. контору редакції грузинской газеты „ВРЕМЯ“.
რედაქციის კანტორაში მიიღება ყოველ-გვარი განცხადება სხვა და სხვა ენებზედ. შსი განცხადების დაბეჭდვისათვის ჩვეულ-ბრივის ასოებით გაზეთის სტრიქონზედ 8 კაპ.

საპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი.

რედაქციისათვის.

ხელის-მოწერა „დროებაზედ“ ყოველთ-ვის მიიღება. ამ გაზეთის დაბრუნება შეიძლება პირველიდანვე ნუმერიდან.

რედაქცია უმორჩილესად სთხოვს „დრო-ბის“ ხელის-მოწერას, რომელთაც გაზე-თის ფული ჯერ არ მოუციათ, შემოიტანონ ეს ფული.

შინა-არსი: მმართველობის განკარგულე-ბა. — ბრძანება ძველსავე ნამდგომლობის საშარველოში. — წესდება თვითონის საქალაქო მმართველობისა. პო-ლიტიკა. — ანგარი. ტელეგრაფები. რამდენი-მე სიტყვა სულხან ბარათაშვილზედ.

მმართველობის განკარგულება.

ბრძანება ძველსავე ნამდგომლობის საშარველოში.

1866 წელს, 12 ოქტომბერს, როდესაც მისი იმპერატორებითი უმაღლესობა ხელმოწერა, დი-დი მთავარი ძველსავე ნამდგომლობის პეტერბურგს განემგზავრა, შთაერეს სამმართველოს შესახებ უმაღლესად დამტკიცებულის წესდების § 8 ძალით, მომანიჭა მე, როგორც კანონით და-ახლოებული მის თანამემწეს, სიმართლე წარმოადგინა საქმეების დასაბოლოებლად, რადგანაც ამ ქამად მისი იმპერატორებითი უმაღლესობა აქ არ იმყოფება. ამ საფუძვლით იმან მომანდო მე შემდეგის საქმეების ახსნა:

1) უნდა დაეაბოლოვო მისი უმაღლესობის სახელით ჩემს ხელ-ქვეითის სასამართლოების მოსამსახურე პირების წარმოდგენი, რომელ-ნიცა ახლანდელის დადებულებებითა და მმო-ქმედების კანონებითა დაბოლოვდებიან და არაფრითა იმისთანა მიუცილებელს ზომას არ ითხოვენ, რომელიც სჯულის წინათვე სა-ხეში არ ჰქონდეს.

2) მოსამსახურე პირების შედგენილების შეცვლაზედ: ესე იგი მოსამსახურე პირების დამტკიცებაზედ და სამსახურიდან დახოცვა-ზედ ძველსავე ნამდგომლობის სახელით უნდა გამოცხადდეს ბრძანების გაცემით სხვა-და-სხვა სამმართველოში.

3) ასრულებას უნდა მოეცინა შთა-ერესის ჩემის სამმართველოს რჩევის სადაფ-თა (журнальный) დაწესებულებანი, აგრეთვე დაწესებულებანი სხვა-და-სხვა ჩემის ხელ-ქვეი-თის სასამართლოებისა, და იმ განსაკუთრები-თის სასამართლოებისა, რომელიც განიხილავს ხარკის შესახებ საქმეებს: მაგრამ მხოლოდ მაშინ აღსრულებდნენ შემოსენებულნი დაწე-სებულებანი, როდესაც მე უფრო მომეტებუ-ლის ხმის თანახმა გავცდები.

4) იმ ფულის დახარჯვაში, რომელიც ნა-მდგომლობის მხედველობის ქვეშ არის, მე უნდა ხელმძღვანელობდე ახლანდელის სჯულის დე-ბუტლებსა, განაწილოთ (смета) და მოსახრე-ბითა, რომელზედაც მისი უმაღლესობა თანა-ხმა გავცდებ. აგრეთვე ნამდგომლობის საქი-რისაზედ მე უნდა ვაძლიო, რამდენიც საკი-როა, იმ ფულიდან, რომელიც საკუთრად ნა-მდგომლობისათვის არის დანიშნული, თანახმა-დ იმ საფუძვლებისა, რომელიც ამ გვარს შემ-თხვევაში ძველსავე ნამდგომლობის აქვს ხელ-სა-მძღვანელად.

ამასთანავე უნდა მივმართო და წარვუდგო-ნო მისი იმპერატორებითი უმაღლესობას საქ-მენი და განკარგულებანი იმ საქმეებზედ, რომ-ელნიც დაწესებულის რჩევა უნდა წარედ-გინონ ხელმოწერა იმპერატორის დასაბო-ლოვებლად. აგრეთვე საქმენი, რომელიც შე-იცავს მინისტრისა და მთავარ-მმართველს შო-რის მიწერ-მოწერას. საქმენი, რომელიცა შე-ეხება სამხედრო სამმართველოს, აგრეთვე უნდა წარვუდგინო მისი უმაღლესობას, თუ რომ იმას ახსნაში და დაბოლოვებაში მე და სამხედრო საქმის თანამემწე მთავარმმართვე-ლისა ვერ მოერიგდით; უნდა წარვუდგინო იმ გვარი საქმეებიც, რომელიცა განსაკუთრე-ბით სამძიმონი არიან და რომელიც ახლან-დელის წესდებით და კანონებით ვერ აიხსნე-ბიან და მიუცილებელს ზომებსაც ითხოვენ დასაბოლოვებლად.

მს სამოქალაქო უწყებაში უნდა გამოცხად-დეს.

შთაერესის სამმართველოს უფროსი, სენა-ტორი სტატს სეკრეტარი, ბარონი ა. ნიკო-ლაი.

მესამე განყოფილება.

შედგენილება და კერძოობის საზოგადო-სა მმართველობის საგანი.

§ 35. კერძოობითი კრებანი სხვა-და-სხვა წოდებდამ ამორჩეულის მეფუროსების თავს-მჯდომარეობით, შესდგებიან ქალაქის მცხო-ვრებლების კერძოობითის რჩევის ამორჩეუ-ლებისგან. ამ კრებების საქმეებს უნდა განაგე-ბდეს ქალაქის საზოგადო კრების მდიანი (სე-კრეტარი). თვითთვით კერძოობითის კრებას გუბერნატორმა და კერძოობითმა საქმის მწა-რმობელმა უნდა მისცეს ნება ამორჩევისა-თვის;

§ 36. თვითთვითი კერძოობითი კრება წარმოადგენს იმ მცხოვრებლების რჩეს, რომ-ელსაც ამორჩევა ეს კრება; ამისთვის თვი-თოეული ამ გვარი კრება განსჯის მართო იმ საქმეებს, რომელიც შეეხება მხოლოდ იმისს კერძოობითის წოდებას. ამ კრებებს ორ გვა-რი განზრახვა უნდა ჰქონდეს: 1) თავის წო-დების წარმავლის საქმეების განსჯა და 2) ამორჩევა განსაზღვრულის რიცხვის წარმავ-დგენლებისა, რომელიც უნდა იმყოფებოდ-ნენ ხოლმე ქალაქის საზოგადო კრებაში, აგ-რეთვე ამორჩევა მოხელე კაცებისა, რომელ-ნიცა საზოგადო სამმართველოში უნდა დამ-ტკიცდნენ.

შენიშვნა. პირველის და მეორე რჩეის ამორჩეულნი, რომელნიც § 5 არიან მოხსე-ნებულნი, ხარჯს არ იხდიან. ისინი შეიკრი-ბებიან ხოლმე განსაზღვრულს დროს წარმო-მადგენლების ამოსარჩევად ქალაქის საზოგა-დო კრებაში და აგრეთვე მოხელე პირების ამოსარჩევად ქალაქის საზოგადო სამმართ-ველოში.

§ 37. კერძოობითი კრებანი ამორჩეულე-ბისა, რომელიცა შეიკრიბებიან წარმავ-ლის საქმეების განსახილველად, უნდა მოხ-დნენ ხოლმე წოდების მეფუროსების განკარ-გულებით, რომელიც წინათვე აცნობდნენ ამ საქმეს ქალაქის თავსა. ამორჩევისთვის და სხვა რაიმე მიზეზ შემთხვევისათვის კერძო-ობითი კრებანი უნდა შეიკრიბნენ განკარგუ-

ლების მომხდენის მმართველობის თაობით, მაგრამ იმან წინათვე უნდა მოითხოვოს ამ საქმისთვის გუბერნატორის დასტური.

§ 38. თვითთვითი რჩეის ამორჩეულების კრებას მხოლოდ მაშინ აქვს ძალა, როდესაც იქ ყველა ამორჩეულების ერთი მესამედი მა-ინც იმყოფება, როდესაც იქ განიხილება იმი-სთანა საქმე, რომელიც შეეხება გადასახდის განაწილებას, ან რომელიმე პირის გამორიც-ხვას საზოგადოებრივად და ან ეისიმე მიღებას, მაშინ უეჭველად ორი მესამედი ამორჩეულე-ბისა მაინც უნდა დაესწროს კრებაში.

თუ ვინმე ამორჩეულთაგანი კრებაში არ გამოცხადდა, იმან უეჭველად უნდა გამოუც-ხადოს მეფუროსებს მიზეზი, რომელმაც დაბ-აკოლა ისა. მინც ჯეროვანს მიზეზს არ წარ-მოადგენს თავის მოუხსელელობისა და ან ვინც სრულად არაფრითა მიზეზს არ წარმო-ადგენს, იმას გადასდება შემდეგის სჯულის-ძალით: (ст. 1971 улож. о наказ. изд. 1866 года (§9).

§ 39. კერძოობითის კრებების გადაწყვე-ტილებებს მხოლოდ მაშინ ექნებათ ნამდვი-ლი ძალა, როდესაც ამორჩეულების ორი მე-სამედი მაინც ხელს მოაწერს და დამტკიცებს შემოსენებულს გადაწყვეტილებებს.

§ 40. კერძოობითის კრებებს თავის-თავად არა ვითარის განკარგულების მოხდენის ნება არა აქვს, იმთ მხოლოდ უნდა დააწესონ ხოლმე გადაწყვეტილებანი, რომელბის ასრულებაც წოდების გასამგებობებს (составные управы) ეკუთვნის. იმ გადაწყვეტილებებს, რომელიც მთავრობისგან უნდა დამტკიცდნენ, წოდების გასამგებონი წარუდგენენ განკარგულების მო-მხდენს მმართველობას, რომელიც თავის მხრით წარუდგენს გუბერნატორს § 15 მოხსე-ნებულის წესისა მეტრ. თუ გაჭირდა ასრულება იმ გადაწყვეტილებებისა, რომელიც არ ითხო-ვენ-მმართველობის დასტურს, მაშინ წოდების გასამგებონი ამ შემთხვევას აცნობდნენ ამო-რჩეულების კრებას და თუ იმან თავისი გადა-წყვეტილება არ შესცვალა, შემდეგ წოდე-ბის გასამგებო ამას წარუდგენს განკარგულე-ბის მომხდენს ქალაქის მმართველობას, რომელიც მოახსენებს ამ უთანხმოებას მთავრო-ბას იმ წესით, რომელიც § 15 მოხსენებულია.

§ 41. უნდა დაწესდეს ორ გვარი წოდების გასამგებო: ერთმა უნდა განაგოს მცხოვრებ-ლების მესამე რჩეის საქმეები და მეორემ მეოთხე რჩეისა. თითო გასამგებო უნდა შეს-დგეს მეფუროსებს თავს-მჯდომარეობით, ექვ-სის წევრისგან, რომელთაც ამორჩეულების კრება ამორჩევს, და ორის ანადამსწრეები-სგან (ზანდატლებსგან), რომლებსაც ამო-რჩევით დანიშნენ ის უცხო-ქვეყნის და უცხო-ქალაქის მცხოვრებლები, რომელიც ქ. ტფი-ლისში გაჭირდნენ. მოქალაქეების და ახალშო-სულების გასამგებოს უნდა დაერქვას: „წოდების პირველი გასამგებო“ (первая сословная управа) იმ გასამგებოს, რომლის მხედველობა-შია იქნებიან ძირის მცხოვრებლების და იმ სახლობების საქმენი, — რომელიც თვითონის მცხოვრებლები არიან და არა ვითარი საკუ-თრება არა აქვთ, მაგრამ ხარჯს მაინც იხდიან. იმ გასამგებოს დაერქვეა „წოდების მეორე გასამგებო“ (вторая сословная управа).

§ 42. საზოგადოთ გასამგებოს საგანი არი-ან შემდეგნი: 1) ამორჩეულების კრების გადა-წყვეტილების ასრულება; 2) საქმენი, რომელ-ნიცა შეეხებიან იმ წოდების შინა-დაწყობი-ლებას, რომელიც განიცება თვითთვითის გასამგებოსაგან; 3) წესი, რომლისა მეტრ ამ წოდებამ უნდა იხადოს სახელმწიფო საქალა-ქო და საზოგადო ელდებულებანი; 4) წო-დების ქონებანი და საზოგადო ხაზინა; 5) სი-ტყვერი განხილვა (деловесный разбор), რომლის გადაწყვეტი საქმენიც სჯულით გან-საზღვრულია, ესე იგი მიეკრძა საბასო სა-ქმენი და წოდების წევრების იმისთანა საჩი-ვრის განხილვა, რომელიც სამსჯავრო-ში გადასატანად არა ღირს. შოველის გასამგებოს სხვა და სხვა წოდებისა მეტრ, განსაკუთრებითი საქმენი, რომელთაც ისინი განაგებენ, იქნებიან სხვა და სხვა გვარნი.

§ 43. წოდების გასამგებონი ექვემდებარე-ბიან განკარგულების მომხდენს ქალაქის მმარ-თველობას და ასრულებენ იმის განკარგულე-ბას და მოწერილობას ყველა საგნებზედ, რომელიც იმის მხედველობაში არიან.

§ 44. წოდების გასამგებოს ეყოლება სა-კუთარი ხელოსნები (старосты) თანამემწეთ-თურთ და ათის თანეი (десятикие), რომლებ-მაც უნდა ასრულონ გასამგებოს განკარგუ-ლებანი და პოლიციის ბრძანებანი.

თავი მეორე.

წესი, თუ როგორ უნდა დანიშნონ ამორჩე-ულნი და ან როგორ უნდა დამტკიცონ ხოლ-მე მოსამსახურე კაცები ქალაქის საზოგადო სამმართველოში.

§ 45. ქალაქის მცხოვრებლებიდან ამო-რჩეულნი ამორჩევიან იმ წესით, რომელიც ამის ქვემოთ არის მოხსენებული.

§ 46. შოველი მცხოვრები, რომელიც § 6 მოხსენებულს რომელსავე რჩეს ეკუთვნის, მოიპოვებს ხმას ამოსარჩევად მაშინ, როდესაც აღასრულებს ამ პირობებს:

ა) ის ოცდა ერთის წლის ნაკლებს არ უნ-და იყოს.

ბ) ის არ უნდა იყოს სამართალში მიცემუ-ლი, არ უნდა გაკატრებულიყოს, ან და ამო-რჩეულების გადაწყვეტილებით ამორჩევიდამ გამორიცხული არ უნდა ყოფილიყვნეს კულის ყოფაქცევისთვის.

გ) იმას უნდა ჰქონდეს თვითონში იმდენი ქონება, რომ წელიწადში ას მანეთს სარგე-ბელს იღებდეს თავის ქონებიდან.

დ) ის უნდა იღებდეს ეაქრობიდან ან მო-ხელობიდან სარგებელს ას მანეთს მაინც წე-ლიწადში და ამასთან საკუთარი ოჯახობაც და შერობაც უნდა ჰქონდეს.

ე) ამასთანავე ის უნდა იყოს ჩაწერილი ქალაქის მცხოვრებლების წიგნში, ქალაქ-თან მიწერილი ორის წლის განმავლობაში მაინც უნდა იყოს.

შენიშვნა. იმ პირების შესახებ, რომელიც სამართლით დასჯილან, და რომელთაც მსურთ, რომ დაესწრონ საზოგადო კრებაში, უნდა მხედველობაში მიიღონ ის კანონი, რომელ-ნიც არიან ნაჩვენები в ст. 350 და 351 уст. о служ. по выбор. св. зак. т. III изд. 1857 года.

§ 47. შთაერეს ქონებიდან შემოსავალი

განიმარტება სახლების, ლუქნების და სხვა შენობების დაფასებით, რომელნიც საკვარტიზო ხარჯისთვის არიან დანიშნულნი. მაჰრობილად და სახელმწიფოდ შემოსავლის გასამართლებლად უნდა იყოს შემდეგნი საგანნი: 1) ბილეთები, რომლებიც მიეცემა მოვაჭრეებს ვაჭრობის და ან სხვა რაიმე სამოხელეო შენობების გასამართლად ტფილისში; 2) მოწმობანი, რომლებსაც აძლევს სახანო პალატა სასამო (штетина) ლუქნის გასახსნელად; 3) მონაგროვი (сирь), რომელიც განიშრება ცალკე განაწილებით იმ პირების ვაჭრობისთვის, რომელნიც ხარჯს არ იხდიან; და 4) ყოველნი გვარნი სამოხელეო და სახელოსნო შენობანი, რომელნიც ქალაქს ტფილისში იმყოფებიან.

§ 48. თუ მდებარეობის სქესის პირებს ხმა აქვთ ამოარჩევაში, იმის გამო რომ ისინი ან ფლობენ რაიმე საკუთრებას და ან ვაჭრობენ, მაშინ ისინი მიანდობენ თავის ხმას სხვა პირს, ან მახლობელს ნათესავს, მაგალითად მამას, პაპს, სიმამრს, ბიძას, შვილს, ძმას, ბიძაშვილს, ან სიძეს, თუ რომ იმათ ექნებათ ხმის მიცემის ნება ამოარჩევაში. ამგვარათვე მოიქცევიან ის მამრობითის სქესის პირები, რომლებსაც აქვთ ხმა ამოარჩევაში და რაიმე გარემოებისგან ვერ დაესწრებიან.

§ 49. იურიდიკული (სჯულიერნი) პირნი, მაგალითად, სხვა და სხვა დაწესებანი, საზოგადოებანი, კამპანიები, ამხანაგობანი, მონასტრები, საყდრები, რომელთაც რაიმე საკუთრების გამო, ან მოხელეობისა და ვაჭრობის გამო ხმა აქვთ ამოარჩევაში, გამოგზავნიან თავის მაგიერს პირებს ამოარჩევაში დასასწრებლად.

§ 50. როდესაც რამდენსამე პირს აქვთ ტფილისში რაიმე უძრავი ქონება და ეს ქონება არის ჯერეთ გაუყოფელი, მაშინ ამოარჩევაში წარმომადგენლად ერთი რომელიმე იმათგანი უნდა წავიდეს. იმ პირებთანში, რომელნიც კამერალიის აღწერით ერთ ოჯახათ არიან ნაჩვენებნი, უნდა წავიდეს ამოარჩევაში ერთი, რომელიც არის ოჯახის უფროსი, და ან იმის რწმუნებით რომელიმე წევრი ოჯახისა, თუ რომ ის არ შემთხვევითა რაიმე ცუდს შემთხვევას, რომელიც არის § 46 მოხსენებული.

§ 51. მრთს კაცს მხოლოდ ორის პირისაგან ერწმუნება ხმა ამოარჩევაში.

§ 52. ლენერალ-გუბერნატორი, გუბერნატორი, გუბერნიის სასამართლოს წევრი, პოლიციისტი და სხვანი საქალაქო პოლიციის მოხელენი, ჟანდარმის კორპუსის აფიცრები, აგრეთვე პროკურორი და იმისი თანამშრომნი, მინამ სამსახურში არიან, ამოარჩევაში ხმა არა აქვთ, თუმცა რომ კიდევ საკუთრება ჰქონდეთ ქალაქში.

§ 53. ამოარჩეულად შეუძლიანთ გახდნენ ყველა მამრობითის სქესის პირებსა, რომელთაც ხმა აქვთ ამოარჩევაში. ამოარჩეულების რიცხვში შეიძლება ჩაითვალოს ის პირებიც, რომლებსთვისაც მიუღწევიათ თავიანთი ხმები მახლობელს ნათესავებს, ანუ მეგობრებს.

§ 54. წოდებებიდან ამოარჩეულების უსტრები უნდა შემოწმდეს ქალაქის საზოგადო კრებაში, როგორც § 8 და 13 მოხსენებულია. თუ ამოარჩევანი ნამდვილი გამოდგენ, მაშინ ამოარჩეულებს დაუფიცებენ, რომ იმათ მიუღდგამელად ასრულონ თავიანთი ვალდებულებანი და არ გადახდნენ იმ კანონებს, რომელნიც იმათთვის გამოიცა. ამის შემდეგ ისინი დაიჭრენ უწინდელის ამოარჩეულების ადგილებს.

§ 55. როდესაც ამ სახით წოდების კრება შესდგება, მაშინ ის ამოარჩევისთვის შორის წარმომადგენლების განსაზღვრულს რიცხვს ქალაქის საზოგადო კრებაში; ამოარჩეულნი წარმომადგენელნი თავის დროზედ დაიჭრენ უწინდელის წარმომადგენლების ადგილებს თავიანთის მოვალეობის ასასრულებლად.

§ 56. ტფილისის საზოგადო სამმართველოს ყველა თანამდებობის ადგილები უნდა დაიჭირონ იმ პირებმა, რომელთაც ამ თანამდებობისთვის ამოარჩევენ წოდების კრებანი. თუ რომ თანამდებობა შეეცება მარტო ერთის წოდების საქმეებს, მაშინ მარტო ეს წოდება ამოარჩევს ამ თანამდებობის ამასრულებელს პირსა და თუ თანამდებობა განაგებს რამოდენიმე წოდების საქმეებს, მაშინ ამ წოდების კრებანი ერთად ამოარჩევენ შემოხსენებულის თანამდებობის ამასრულებელს პირსა.

შენიშვნა. ამოარჩეულების კრება ამოარჩევს იმ თანამდებობების ამასრულებელს პირებსაც, რომელიც ქვემოხსენებულს პარაგრაფებში არ არიან გამოცხადებულნი, და რომლებსაც დანიშნავს ქალაქის საზოგადოება. შემოხსენებულნი თანამდებობანი იმყოფებიან სამსახურად და პოლიციის საუწყებოში, საკრედიტო ნაწილის სამმართველოში, საზოგადო მზრუნველობის საბრძანებლოში და სხვა.

§ 57. შევლა საზოგადო თანამდებობის პირების ამოარჩევის დროს უნდა მხედველობაში იქონიონ შემდეგნი კანონნი:

ა) თვითთვლად რიგმა უნდა ამოარჩიოს განსაზღვრული რიცხვი კაცებისა საზოგადო თანამდებობის ასასრულებლად. საზოგადო თანამდებობისთვის ამოარჩეულნი პირნი შეიძლება ეკუთვნოდნენ სხვა და სხვა წოდებას, მაგრამ ამოსარჩეულად საქირა, რომ შემოხსენებულს პირებს ხმა ჰქონდეთ ამოარჩევაში.

ბ) იმ პირებს გარდა, რომელნიც განთავისუფლებულნი არიან განსაკუთრებითი დაწესებულებით, საზოგადო თანამდებობიდან, არაიქნის არ შეუძლიან უარი თქვას საზოგადო თანამდებობის ასრულებასზედ, თუ რომ ის კანონიერს მიზეზს არ წარმოადგენს თავის უარის-ყოფისთვის: სახელდობ შემდეგნი არიან კანონიერნი მიზეზნი: სახელმწიფო თანამდებობა, მძიმე ავთი მყოფობა და სიბერის გამო მოუძღოლება.

გ) თუ რომელიმე პირი პირველად არის ამოარჩეული საზოგადო თანამდებობის ასასრულებლად, მაგრამ იმას არ შეუძლიან ამ თანამდებობის ასრულება ვაჭრობისა, ან საოჯახო საქმეების გამო, ის შეიძლება სამსახურის მოვალეობიდან განთავისუფლდეს, თუ იმის განთავისუფლებას ამოარჩეველნი საქირად შეტაცებენ.

დ) თუ რომელიმე პირი ასრულებდა დაწესებულს დრომდის რომელსამე უმაღლესს საზოგადო თანამდებობას, იმას შეუძლიან შემდეგ ამისა უარყოფის დაბალი თანამდებობა.

ე) თუ რომელიმე პირი კანონიერის მიზეზის უქონლობით უარს ჰყოფს საზოგადო სამსახურს, რომელიც იმას ეძლევა ამოარჩევით, მაშინ იმ პირს გადახდება შემდეგის სჯულით: ст. 1438 улож о наказ. изд. 1866 г.

ვ) არ შეიძლება, რომ ამოარჩევის ერთსა და იმავე სამმართველოში, ან იმისთანა საგამგებოში, სადაც ერთი მეორეს ემორჩილება, მამა და შვილი ერთად, სიმამრი სიძითურთ, მკვიდრი ძმები მკვიდრის ბიძაშვილებითურთ.

ზ) სასულიერო წოდების პირნი არაიქნებიან თანამდებობაში არ ამოარჩევიან.

ი) თუ ამ შემოხსენებულს პირობებს დიამარხვენ, მაშინ ამოარჩეულების კრებებს შეუძლიანთ საზოგადო სამმართველოს თანამდებობისთვის ამოარჩიონ თავისი წევრნი, მაგრამ კიდევ რომ ამოარჩეული რომელიმე საზოგადო თანამდებობის აღმასრულებლად გახდონ, იმას ამოარჩეულის მოვალეობა მაინც არ დაეკარგვის.

თ) ქალაქის საზოგადო კრების და განკარგულების მომხდენის მმართველობის მდივნისთვის (სეკრეტარისთვის) არის საქირა, რომ იმას მაინც და მაინც ჰქონდეს უძრავი ქონება ან რაიმე შემოსავალი. რადგანაც მდივნებს შტატით ჯამაგირი, ეძლევათ, ამისთვის შეიძლება გარეშე პირებიც ამოარჩენ მდივნებათ.

§ 58. თვითთვლად თანამდებობის პირს უნდა ჰყავდეს ამოარჩეული კანდიდატი, რომ, თუ ენიცობა თანამდებობაში დამტკიცებული პირი ავთი გახდა, კანდიდატმა ასრულოს იმ პირის თანამდებობა. თანამდებობის პირი და კანდიდატი უნდა დამტკიცდეს იმ მთავრობამ, რომლის ხელშიაც იმათი დამტკიცება მიწოდებული.

შენიშვნა: ეს ამ კანონს ამოარჩეულები არ უნდა ემორჩილებოდნენ, რადგანაც ისინი არ ითვლებიან თანამდებობის პირებად.

§ 59. სახელმწიფო სამსახურის კაცებს თუ კი თავიანთ მთავრობისგან არა აქვთ ნება, საზოგადო თანამდებობას ამოარჩევი ვერ აღებენ, მაგრამ თუ ისინი სამსახურიდან გამოვიდნენ, მაშინ მთავრობის დასტურით საქირა არ არის საზოგადო თანამდებობის მისაღებად.

§ 60. ქალაქის თავად შეიძლება იმისთანა პირი ამოარჩეს, რომელიც ოცდა ხუთის წლისა მაინც არის და რომელსაც ათასი თუმნის საკუთრება მაინც აქვს ქალაქში. რომელიც წოდებას უნდა იყოს, ყველაგან შეიძლება ქალაქის თავი ამოარჩეს. იმას ამოარჩევენ ქალაქის მცხოვრებლების ყველა რიგები ერთად და დამტკიცებს ძველთა ნამეტნიკი.

§ 61. განკარგულების მომხდენის მმართველობისთვის თვითთვლად რიგი ამოარჩევის ორ-ორს წევრს. ამ წევრებს თავის თანამდებობაში დამტკიცებს გუბერნატორი.

§ 62. თვითთვლად რიგმა ცალკე უნდა ამოარჩიოს თავთავიანთი მეუფროსენი და ხელოსნები, რომელთაც დამტკიცებს გუბერნატორი.

§ 63. ქალაქის ობლის მზრუნველობის წევრებს ამოარჩევენ შთამომავლობითი აზნაურებს გარდა მცხოვრებლების ყველა წოდებანი ერთად და ამ წევრებს დამტკიცებს გუბერნატორი.

§ 64. საკვარტიზო კამისისა ექილებს (დოქტორებს) პირველის სამის რიგის კრებანი ამოარჩევენ, და ამ ექილებს დამტკიცებს გუბერნატორი.

§ 65. ვაჭრობის და ბაზრის ზედამხედველებს ამოარჩევენ ადგილობრივნი მოვაჭრენი, როგორც ქვემოთ § 89 მოხსენებულია. ვაჭრობის ზედამხედველს დამტკიცებს გუბერნატორი და მარხისას—განკარგულების მომხდენი მმართველობა.

§ 66. ძეთილ-სინდისიანნი ნაფიცნი მოწამენი, რომელნიც დაესწრებიან ქონების საზოგადო აღწერის დროს, ქალაქის ნაფიცნი დამფასებელნი, სააუციო ძამერის მმართველი და ნაფიცნი მეუქციონენი ამოარჩევიან ყველა ოთხის წოდების ამოარჩეულების კრებისგან და დამტკიცებიან გუბერნატორისგან.

შენიშვნა: ქალაქის თავი და შემოხსენებულნი თანამდებობის პირნი უნდა ამოარჩენ სამის წლის ვადით.

§ 67. უცხო ქვეყნელნი, რომელნიც დროებით ვაჭრობენ ქალაქში, ამოარჩევენთვის შორის ორს თანა-დამსწრეს (ზასედატლებს) ან პირველის გასამგებლობისთვის და ან მეორის გასამგებლობისთვის; ეს იმაზედ არის დამოკიდებული, აქვთ რაიმე საკუთრება ამ უცხო მოვაჭრეებს ქალაქში, თუ მარტო საქალაქო ხარჯს იხდიან. შემოხსენებულნი მოვაჭრენი ამოარჩევენ თავიანთს თანა-დამსწრებს ან ერთის წლით, ან ორის წლით და ან, თუ ჰსურთ, სამის წლის ვადით. ამ თანამდებობების პირები უნდა დამტკიცდეს გუბერნატორმა.

§ 68. სხვა საქალაქო თანამდებობანი შემდეგის წესით უნდა დარიგდნენ: ქალაქის კამისარები უნდა ამოარჩიონ ყველა ოთხის რიგის მცხოვრებლების ამოარჩეულთა ერთად სამის წლის ვადით და ისინი უნდა დამტკიცდეს სამსახურში გუბერნატორმა. 2) საქალაქო მდივანს ქალაქის საზოგადო კრება ამოარჩევს სამის წლის ვადით და დამტკიცებს გუბერნატორი; 3) განკარგულების მომხდენის მმართველობის მდივანი, ქალაქის მზრუნველო-

ბი და საკვარტიზო კამისისი მდივანი, საკვარტიზო კამისისი ბუგალტერი და წოდების გასამგებობის მიმწერ-მომწერნი (писемоводители) უნდა განწესდნენ განკარგულების მომხდენის მმართველობის წარდგენით გუბერნატორისგან.

შევლა ეს პირნი უნდა ირიცხებოდნენ სახელმწიფო სამსახურში, უნდა იღებდნენ ჯამაგირს დამტკიცებულის შტატითა და შეიძლება ყოველს ჟამს დაითხოვონ ისინი სამსახურიდან საზოგადო დამყარებულის წესით (გაგრძელება იქნება.)

პოლიტიკა.

ანგლია. მანჩესტერის მიტინგზედ ბაზეთის „Le Temps“ კორესპონდენტი, 27 სექტემბერს, ლონდონიდან აიჩა ამბავს გვაცნობებს.

რამდენისამე დღის წინათ ბირმინგამის ალყაფის კარების წინ თვალ-გაღუწვდამელს მინდორზედ შეიკრება ორასი ათასი მუშა, რომელნიც ლაპარაკობდნენ ამ გვარად ერთი ერთმანეთში: „არ გინდათ შეიტყოთ ჩვენი სურვილი და ჩვენი რიცხვი?“.—ჩვენ გვინდა საზოგადო ხმის მიცემის კანონის დამყარება და ჩვენ ვართ მთელი ხალხი, რომელიც ითხოვს ამასა.

ბირმინგამს მიჰბაძა მანჩესტერმა.

დიდი წვიმა იყო, ისე დიდი, რომ მანჩესტერსაც დიდი მოეჩვენა, სადაც ასე ხშირად არის ხოლმე წვიმა. მაგრამ ამას მაინც არ დაუბრკოლებია მიტინგის შეყრა. თერთმეტზედ მეტი შეიქნენ იმისთანა ქალაქები, საიდანაც მოაწყდა ხალხი მანჩესტერს. უნდა გენახათ ეს მშვიდობიანის შრომის რაზმები, რაიგის ახოვნებით ემწკრივებოდნენ სხვადასხვა რკინის გზის სტაციებზედ მუშაიკის კვრითა და გაშლილის დროშებითა, რომ იქიდან წასულიყვნენ დანიშნულს ადგილს. პიქეშმარტად მშვენიერი და მამაცი ლაშქარი, რომელსაც, მომაკდინებელის წარბაზნების მაგიერად, თან მოჰქონდა ის საგანი, რომელიც განაღვიძებს სიცოცხლეს. წინათ ამოარჩეულის ორატორებისთვის იყო ექვსი ესტრადა (კათედრა) ამართული. ამ ორატორებში სახელ განთქმულნი იყვნენ ბონნერი, ლანგლეი და მდომინდი ბილზი, რომელიც ლორდმა უფროსმა სამსჯავრო თანამდებობიდან დაითხოვა, იმისთვის რომ ის ხალხზედ იყო თავ-გადადებული. ამ დათხოვნის შემდეგ ის კიდევ უფრო შეუყვარდა დაბალს ხალხსა. შემოხსენებულის სამსჯავროს თანამდებობას ბილზზედ უკეთ აქამოდვე ვერაიენ ვერ ასრულებდა.

დიდებულს სურათს წარმოადგენს ხალხი, როდესაც ის ერთად შეკრებილი ფიქრობს ერთს საგანზედ და ყველანი იმათში ერთის გრძნობით არიან გაესხებული. თქვენ შეგიძლიანთ, რომ წარმოადგინოთ იმ კრების სიდიდე, რომელიც 24 სექტემბერს ძამფილდს შეგროვდა, როდესაც გაცნობებ, რომ ამ კრებაში ორასი ათასი კაცი დაესწრო.

სალამოს Free-Trade-Halle-ის ზაღაში უნდა ელაპარაკნა სახელ-განთქმულს ტრიბუნს ბრაიტსა. ზაღა, რომელიც, როგორც ვთქვარობ, ექვსი ათასს კაცს დაიტევს, ძალიან ვიწრო გამოდგა მამენელებისთვის. პი ბრაიტმა რა წარმოთქვა:

„ლორდის პალატას სენატის ადგილი უქირავეს, მაგრამ ის იმის მოვალეობას კი არ ასრულებს; ცოტას ამბობს და კიდევ უფრო ცოტას აკეთებს; იმას უნდა, რომ წარმოადგინოს თავის თავით იმისთანა გეგმა, რომელსაც ქუთა თხლათა აქვს. რადგანაც ის ახლა მეორე პალატის ლაზარეთად გახდა, ამისთვის იმას ამ მოკლეს დროში სრულებით ღამის სიბნელე მოიცავს, თუ რაიმე საშუალება არ მიიღო. ახლა ქვემო პალატაზედაც ეთქვით რამოდენიმე სიტყვა: ნეტავ რას წარმოადგენს ის თავის სახითა? ნუ თუ ის ნამდვილი რამეა“

კრა იმისი არსებობა მხოლოდ დაცინებაა, მეტი არაფერი!

„ნეტავ, რათ გვეუბნებიან, რომ ეს მხარე წარმომადგენლობით განიგებო, მაშინ როდესაც შეიძლება მილიონის დამთავრებულს მცხოვრებლებში ხუთ მილიონს კაცს ხმის მიცემის ნება არა აქვს? ამ გვარი ამოჩენის რიგი წმინდა მოტყუებაა.“

„მაგრამ უნდა შევიდეთ თვით დაბალის ხალხის შუაგულში, რომ აღმოვაჩინოთ მოწყიდება, უფუხურება, სიმთვრალე, და გონების სიბლაგვე.“

„აი, ამ გვართ ილაპარაკე უფალმა ლოვემ და იმას ამ სიტყვებზედ კონსერვატორები ტაშს უკრავდნენ. ძალიან კარგია! ჩვენ ახლა უნდა დავიკლოთ ყოველის სამოხელის კარების წინ ფიცრები, რომლებზედ უნდა ეწეროს ლოვესგან წარმოქმნილი სიტყვები, რადგანაც ეს იქნება სარკე, რომელშიც ხალხმა უნდა ჩახედოს ხოლმე თვის სახის დასანახად.“

„შეუთური! მთვრალი! გარყენილი! მაგრამ თუკეთ, რომ ხალხი ამგვარიც იყოს, ამის ბრალი მაინც თვით იმ პარტიას უნდა დაედევას, რომლის ხელშიც თითქმის ყველა მიწა ბაგრაინილი და რომელიც სარგებლობენ იმისთანა მდიდარის ეკლესიის შემოსავლით, რომ ამბავათაც არ გაგონილა ქვეყანაზედა.“

„მართი ვიკითხოთ რა კაცების ხელშია ხალხის განათლება.“

— იმ კაცების ხელშია, რომელნიც მხოლოდ კატეხიზმზედ ბაასობენ? (დასინის საუბრითა წოდებას). — მინარის ჩვენი პირველი მინისტრი? ის პირი, რომელსაც ვერ ეუბნებოდნენ ვერც თავის პარტიის წინამძღვარს და ვერც იმის მოთავეს, რადგანაც იმას თავის სიცოცხლეში მხოლოდ უფუხურის ბრალის მტერი არა გაუკეთებია ხალხის წინააღმდეგ.“

„მონსერვატორებს არ შეუძლიან, რომ რეკომენდებდნენ დაბალს ხალხს დაუხლოვდნენ. არც შესაძლებელია ამ გვარი ფიქრი, მისგან უნდა დაეწმუნდნენ, რომ ღირსის როსსელის სამინისტროს გადადგება მონსერვატორის პარტიამ თავის ვერავითარ მოხელეზე. ამითიც აიხსნება ის გაჯავრებული სიტყვები ბრაიტისა, რომლითაც კიცხავს ის მონსერვატორებს, აი, რას ამბობს ბრაიტი: „თუ გნებავთ თქვენ ჩაუგდეთ თქვენი სიცოცხლე თქვენს შეუბრალებელს მტერს, და თქვენ კი მაგ საქმეს არ ეიზათ.“

„ამ გვარი კაცი, რასაკვირველია, თუ გაჭირდა, ძალასაც მოიხმარს თავის განზრახვის ასრულებლად. აი, რა სიტყვები თქვა ბრაიტის ბანკეტზედ, რომელიც იმას მიტინგის შემდეგ გაუკეთეს: „თუმცა ჩვენ ძლიერ გვსურს, რომ ყველა პოლიტიკური საქმეები მხოლოდ მათის ზნეობითი ძალით გადაწყდეს, მაგრამ ღმრთის არ იქნება უსინდისობა, რომ მათ თავის თავისუფლების მოსაპოვებლად მომხმაროს ძალა მთავრობის წინააღმდეგ, რადგანაც თვით მმართველობაც ძალას ხმარობს, რომ ხალხი მონებაში ატაროს.“

ში რომ გადავიდა, გაგზავნეს რუსეთს—პეტერბურგს, პავლოვსკის კადეტების კორპუსში, 1834 წელს. იქ კურსი დაასრულა 1840 წელსა და დანიშნული იყო, რომ საპრის აუდიტრათ გამოსულიყო, მაგრამ, რადგანაც ავთომყოფობა და არ შეეძლო ეს სამსახური აესრულებინა, ამისთვის ირჩია სამოქალაქო სამსახური და გამოვიდა კოლლეგის რეგისტრატორის ჩინით. იმავე 1840 წელს ჩამოვიდა თავის სამშობლო ქვეყანას—თფილისს, რაკი აქნახა, რომ ცოტად ჯანზედ მოვიდა და მოჩა ავთომყოფობას, 1841 წელს გადავიდა სამხედრო სამსახურში. მხლა ესტკვით რამდენიმე სიტყვა, თუ რამ მოუსწრათა თავად ბარათაშვილს სიცოცხლე. ჩვენ იმის შემდეგ, როდესაც დაუახლოვდით ამას და უფრო დაწვრილებით შევიტყუეთ იმისი მოქმედება, მეცადინება, გულის წადილი და ხასიათი, სულყოველთვის გვიკვირდა, რომ იმისთანა მტერი სწავლის შემდეგ, რაც ესწავლა კორპუსში, სულხან ბარათაშვილმა შეიძლო საქართველოს ისტორიის დაწერაში. მაგრამ, ვინცკი დაახლოვებით გაიცნობდა იმას და სცნობდა იმის განუდრეკელს ხასიათს, იმისთვის გასაკვირველი არ იყო ეს საქმე.

ჩვენ ვიცოდით, რომ სულხან ბარათაშვილმა კორპუსშივე მიჰყო ხელი საქართველოს ისტორიის დაწერას, ამისთვის უკანასკნელ დროს ეკითხეთ: თუ რა იყო მიზეზი, რომ იმ დროს დაიწყო იმან საქართველოს ისტორიაზედ ზრუნვა? „მე ეს აზრი გულში ჩავინერგე, მიპასუხა ბარათაშვილმა, იმის შემდეგ, როდესაც ერთს ისტორიის კლასში ჩვენმა მასწავლებელმა, ჩერნაიევმა თამარ მეფის დროს საქართველო დადარაო საბერძნეთს; ამის შემდეგ ჩავინერგე გულში ჩვიდმეტის წლისამ, რომ შემეტყუოთ მიზეზი საქართველოს ამ გვარად გაძლიერებისა და შემდეგ იმის დაცემისა.“

ამ აზრით ბარათაშვილმა შესწირა თავისი თავი იმას, რომ საქართველოს ისტორიისთვის მასალები შეეგროვებინა, რადგანაც მსურდა ბოლოს გამოეცა რიგიანი ისტორია. ეს განზრახვა უთხრა თავის მასწავლებელს—ჩერნაიევს, რომელსაც ძალიან მოეწონა იმისი აზრი და დაპირდა, რომ ის თავის მხრით ყოველს-ღონისძიებას მისცემს, რომ ასრულებინას იმისი გულისწადილი. მაშინ პეტერბურგში ძალიან განთქმული იყო მ. ი. სენკოვისკი, როგორც პროფესორი და მცოდნელი აღმოსავლეთის ენებისა და ლიტერატურისა. ჩერნაიევმა გააცნო ბარათაშვილი იმასა და უთხრა, თუ რა განზრახვა და ფიქრი აქვს ამ ახალგაზდა კაცსა, სენკოვისკიმაც მოიწონა იმისი ფიქრი, დაარიგა როგორც უნდა მოიქცეს, სადა და როგორ ეძებოს მასალები საქართველოს ისტორიისთვის, ამასთანავე დაპირდა ყოველს შემწეობას, რაც კი შეეძლება და რაც იმის ხელითგან გამოვა. ამის შემდეგ ბარათაშვილმა გაიცნო კიდევ რამდენიმე მაშინდელი განთქმული რუსეთის ლიტერატორები—მწერლები. იმათში ძირავესკიც ერია (ახლანდელი გამომცემელი ჟურნალისა Отечествен. Записки). მან-და-თან ბარათაშვილს მოეწონა ლიტერატორებთან ყოფნა და უფრო მეტიდრად შეუდგა თავის აზრსა და განზრახვას. რასაც თავისუფალს დროს კი იპოვნიდა, ის მაშინვე მირბოდა ან საზოგადო ბიბლიოთეკაში (публичная библиотека), ან აზიის დეპარტამენტის მუზეუმში, სადაც სენკოვისკის და სხვების შემწეობით იმას უშვებდნენ ხოლმე. აქ თითქმის ერთი თხზულებაც არ გაუშვია ბარათაშვილს წაუკითხავი, სადაც კი საქართველოზედ იყო რამ ნათქვამი და რომელიც კი უჩვენეს. რაკი ნახა ბარათაშვილმა, რომ თავის მეცადინეობას და განზრახვას ნაყოფი ექნება, შემდეგ კიდევ უფრო მეტიდრად შეუდგა თავის საქმეს; თვით გამოცდილი და ნასწავლი პირებიც ბევრს ამხნევებდნენ იმას. რაც შეიძლებოდა და შე-

ეძლო, ბარათაშვილმა მოაგროვა მასალები ისტორიისთვის პეტერბურგში და შემდეგ განიზრახა თფილისშიაც შეეგროვებინა, რადგანაც იქ ეგულგებოდა ძალიან ბევრი საისტორიო მასალები. ამ აზრით ის ჩამოვიდა თფილისში. რასაკვირველია, ბარათაშვილის ამისთანა განზრახვა უმრავლესმა პირებმა სასაცილოთ მიიღეს; ამის გამო ახალ-გაზდა კაცი თუმცა ძალიან დაღონდა, მაგრამ მაინც თავის აზრს არ უმტყუნა და უმეტესათაც გამხნევდა. ამის ბედზედ გამოჩნდა ერთი შემთხვევა. ისტორიკოსი მიხაილოვსკი-დანილესკი (Михайловский-Данилевский) მაშინ სწერდა 1812 წლის ისტორიასა. რადგანაც ამ დროს საქართველოშიც იყო ომიანობა სპარსელებთან, ამისთვის იმან მოინდომა, რომ თფილისში მოეგროვებინათ მასალები ამ ომიანობაზედ და შემდეგ გაეგზავნათ პეტერბურგში დანილესკისთან. მაშინ აქ მთავარმართებლად იყო ნიელგარდი. ის ბარათაშვილს პეტერბურგშივე იცნობდა. იმას ამ ჟამად მოაგონდა ეს აფიქერი და სხვათა შორის იმასაც ჩააბარა ისტორიულის მასალების მოგროვება. ამის გამო შესდგა კამისია და ეგონებოთ ამ კამისიის პრედესდატლად იყო თავადი ლეევან მელიქი-შვილი, ახლანდელი ღწერალ-აღმუხტატი. რასაკვირველია, ამისთანა შემთხვევამ ძალიან გაახარა ბარათაშვილი და ამით ძალიან გამხნევებულმა მიჰყო ხელი თავის საქმეს. რაკი შეაგროვა იმდენი მასალები, რამდენიც შეეძლო, იმან დასწერა ორი პატარა ისტორიული სტატია და აკადემიაში გაგზავნა. ამის შემდეგ ის ირიცხებოდა აკადემიის თანამშრომელ წევრად (членъ сотрудников); იმის გარდა ამან კიდევ სხვა რამდენიმე სტატიებიც დაწერა „Кавказ“-ში და სხვაგან. 1861 წელს, როდესაც ის იყო შაბარდოს ნაწილის თანამშემწე, მაშინ დაწერა სტატია: О хозяйствѣ въ большой и малой Кабардѣ და გაგზავნა დასაბეჭდათ თავისუფალის საეკონომიო საზოგადოების ჟურნალში (Труды Вольно-Экономическаго Общества), რომისთვისაც ჩარიცხეს, იმის დაუკითხავით, იმ საზოგადოების წევრათ. ის სტატია, როგორც გვახსოვს, იყო გადმობეჭდილი „Кавказ“-ში, იმავე წელს.

1844 წელს ბარათაშვილმა ცოლი შეირთო და ყველამ ვიცით, საყვარლო მკითხველო, რა მნიშვნელობა აქვს ამისთანა შემთხვევას ყოველის ღარიბ-კაცის ცხოვრებაში. ამის შემდეგ ბარათაშვილი თუმცა შეუდგა იმ აზრს, თუ როგორ ეცხოვრებინა თავისი სახლობა; მაგრამ ისტორიისთვის მაინც თავი არ დაუწევებია. ამ ფიქრით ის ქალაქს გარეთ განწესდა. იქ თავისი მოგროვილის მასალის გაჩხრკას შეუდგა, და შემდეგ დაწერა პროგრამასავეთ: „Краткое историческое обозрѣние постепеннаго паденія Грузинскаго царства“, რომელიც იწყება ღვით აღმაშენებლიდგან, ვიდრე II პეტრელებდნენ. რადგანაც აპირებდა ვრცელი საქართველოს ისტორიის გამოცემას, ამისთვისაც ეს არ დაბეჭდა.

უკანასკნელს დროს, რაკი ნახა, რომ ბევრმა ჯაფამ, უსიამოვნობამ ცხოვრებაში და თავის ნათესავობაში, მამულების გამო, უდროოდ დააბერა, მაშინ მიჰყო ხელი თავის გულის წადილის ასრულებას. დაწერა პირველი რეეული „Исторія Грузіи“, რომელიც შარშან დაბეჭდა; ამის გარდა მეორე, მესამე და მეოთხე რეეულებიც მზათ ჰქონდა, და უნდოდა იმეების დაბეჭდასაც შესდგომოდა; მაგრამ ამ დროს სიკვდილმაც მოასწრო.

ჩვენ არ შეუდგებით იმის პირველის რეეულის გაჩხრკას, რადგანაც ყველა რეეულედი არ არიან დაბეჭდილნი და ამის გამო საზოგადო გარკვევა და დაფასება მთელის ისტორიისა ჯერ არ არის შესაძლებელი. ამას კი ვიტყვით, რომ იმ ისტორიულის მასალების შეკრებას, რომელსაც აცხადებს ის თავის ისტორიაში, ძალიან ბევრი წვალება და შრომა უნდოდა.

შეველამ ვიცით, რომ საქართველოს ისტორიისთვის ბევრი მასალები შეგროვებულია ქართველოს გარდა, სხვა ქვეყნებშიც, რადგანაც ის არის ძველი ქვეყანა; ბევრი შესანიშნავი ისტორიული ფაქტები შეიძლება მოიძებნოს მატეკანში (რომში), ბენუაში, პარიჟშიც და სხვ. რაც კი ღონის ძიება იყო და შეიძლებოდა რუსეთში მოგროვება, ბარათაშვილმა თითქმის სულ მოაგროვა. იმისი ყოველ ამის ნატვრა ეს იყო: „ნეტავ ერთი რამე ღონის ძიება მომეცესო, რომ საზღვარს გარეთ წავიდეთ, და ავასრულოთ ჩემი გულის წადილი: მოვაგროვო ის მასალები, რომლებიც მაკლიაო.“ ამისთვისაც იმან ბევრი ეცადა და შეადგინა სია იმ მასალებისა, რომლების პოვნაც მსურდა და ეგულგებოდა მატეკანში, რაკი დარწმუნდა, რომ ვერ მოუხდებოდა საზღვარს გარეთ წასვლა, მაშინ იმან დააპირა სხვა გზით აესრულებინა, ცოტათ მაინც, თავისი გულის წადილი. მრით თუ სამი წელიწადი იქნება, რაც აქაური ფრანგების პრელატი, მორლოვსკი, იყო რომში. შეიტყო თუ არა ბარათაშვილმა ესა, მაშინვე გაიცნო ის; იმისგან შეიტყო, რომ მატეკანის ბიბლიოთეკა აბარიაო ძალიან კარგს პირსა; მორლოვსკიმ მისცა ადრესი მეგიბლიოთეკისა და უთხრა, თუ მისწერო აქედგან, რაც საქირო იქნებაო, ყოველის ფერს შეგატყობინებო მასალების შესახებ. რასაკვირველია, თუმცა ძალიან ძნელი საქმე იყო, მაგრამ საწყალსა მსურდა, რომ ესეც ეცადა. ეს ამტკიცებს, რა ნართ უყვარდა თავისი საქმე და რანაირათაც ჰქონდა თავი დადებული ამ საქმის ასრულებისთვის.

ჩვენ, ჩვენის მხრით, ვიტყვით რამდენსავე სიტყვას, თუ როგორ უყურებდა ის ისტორიას. რაც კი დაუახლოვდით საწყალს ბარათაშვილს, იმისი თქმა სულ ის იყო, რომ საქართველოს რიგიანი ისტორიის დაწერა ძალიან ძნელიაო, რადგანაც რიგიანი მასალები არ არის ნაპოვნიო, და რაც კი მასალები არისო, იმათ ძალიან ღიდი კრატეული სჯა უნდაო, რადგანაც ერთი-ერთმანეთს ეწინააღმდეგებაო. ამისთვისაც არის საქირო, რომ რიგიანი მასალები მატეკანში და ბენუაში მოიძებნოსო. მატეკანში იმიტომ, რომ აქაურის ფრანგების ადრინდელი პატრების მიწერ-მოწერა სულ იქ არის შენახულიო და ბენუას იმიტომ, რომ ადრე გენუელებს ჰქონდათო აქ ღიდი ვაჭრობაო.

როდესაც კი მოვაგონებდით განთქმულს ისტორიკოსებს: შლოსსერს, ბოკოს და სხვ. ის გვიპასუხებდა ხოლმე: „რასაკვირველია, უნდა გვსურდეს, რომ ჩვენი ისტორიაც იმ პროგრამით და იმ აზრით დაიწეროსო, როგორც იმ პირებმა გამოაცხადესო, მაგრამ ჯერ მასალების შეგროვება უნდაო, მერე რიგიანათ გაიჩხრკოს გე მასალებიო, შემდეგ, ვინც შეიძლება, დასწეროსო იმ პროგრამით საქართველოს ისტორიაო. მე ხომ ველარ მოვესწრებო, დაუმატებდა ხოლმე საწყალი ბარათაშვილი, ეს ახალგაზდა შთამომავლობის ეალიაო, რადგანაც იმას უფრო მეტი შეუძლიან სწავლის საშუალებით. თვით სწავლაც თანდა-თან წინ მიდისო. მე, რაც შემიძლიან მასალას შეგიზადებთო და დანარჩენი თქვენი საქმეაო.“

ახალ-გაზდა ხალხზედ და ახალ-ჩამომავლობაზედ ძალიან იმედი ჰქონდა, მაგრამ ვინ იცის!..... იმ ფაქტის დასამტკიცებლათ, რომ ის ისტორიას ძალიან ღრმად უყურებდა და ყოველს მასალას განუსჯელათ არ მიიღებდა ხოლმე, წარმოუდგენთ მკითხველებს ერთს ფაქტს. ამ სამის წლის წინათ, როცა ის თავის ისტორიას სწერდა და მივიდა მე XIII საუკუნემდინ, ესე იგი იმ დრომდინ, როდესაც არაბელები ფლობდნენ თფილისს, იმან დაიწყო შლოსსერის ისტორიის კითხვა, სადაც მე V ტომში იპოვნა ის ფაქტი, რომ ვითომც თფილისში მაშინ ომსერვატორია ყოფილი-

გამოცემის სიტყვა თავად სულხან ბარათაშვილზედ.

13 აგვისტოს 1866 წ. სოხუმში გადაიცემა საქართველოს ისტორიკოსი თავადი სულხან ბარათაშვილის ძე ბარათაშვილი. რადგანაც ისი სიკვდილი ძალიან ღიდი დანაკარგია ერთვის, როგორც შეიტყობს მკითხველი ქვეყნისა და ეს სახელი მაგდენათ არ არის გაგრძელებული ქართულის ლიტერატურაში, და რასაც იქნება პირველათ ესმოდესო, ამის-თვის ეგონებოთ საქირო იქნება ესტკვით რამდენიმე სიტყვა იმაზედ.

თავადი სულხან ბარათაშვილი დაიბადა 21 წელს 17 სექტემბერს.

ისევე ძალიან პატარა იყო, რომ დედაც და მამაც დაეხოცნენ. ჯერ სულხან ბარათაშვილი გიმნაზიაში სწავლობდა და მესამე კლას-

ყოს. (1) ძალიან გამიკვირდა, ამბობდა საწყალი ბარათაშვილი, და რადგანაც ამაზედ არა ვიცოდით, მინდოდა შემეტყუო ნამდვილათ: თუ ესის აზრი ყოფილაო ტფილისში ობსერვატორიის აშენება, და მართალია ეს ფაქტი, თუ არაო. ამის შესატყობათ მისწერა ბრინჯის, პარისის და პულკოვის (პეტერბურგის ახლო) აბსერვატორებში, რომ იქიდან ეცნობინებინათ, ხომ არაფერი ცნობა არა აქვთ რა ამ საგანზედ. პულკოვიდან მოსწერეს, რომ აქ ამაზედ არაფერი ცნობა არ შენახულაო. პარიჟიდან და ლონდონიდან კი არაფერი პასუხი არა მოუვიდარა, თუმცა ძალიან ჰსურდა საწყალსა.

ბარათაშვილი თავ-გადადებული იყო იმ საქმისთვის, რასაც ყმაწვილობითვე შეუდგა. მისაქ კი უცდია ამისთანა საქმი, ყველამ იცის, რომ სიძნელეს მეტი, იმას ბევრი წყალობა და ძალიან ბევრი ხარჯიც უნდა, მაგრამ ის ამისთვის არაფერს იშურებდა, თუმცა იმისთანა შეძლება არა ჰქონდა, რომ დაეხარჯა იმაზედ მეტი, რაც საცხოვრებლად უნდებოდა.

სამსახურშიაც, როგორც ვიცით და გვიმტკიცებს იმისი ცხოვრება, ძალიან უბედური იყო. მართლაც იმისთანა ხასიათიანი კაცები სამსახურში წინ ვერ წავლენ. იმისთანა განუდრეკელის ხასიათის კაცს ვერ შეიფერებდა სამსახური, თუმცა ძლიერგამოჩენილის ალაგის ღირსიც იყო სამსახურში. იმის დასამტკიცებლათ: თუ რა განუდრეკელი ხასიათი ჰქონდა, თუ მართალი იყო. არავის ღუთმობდა, წარმოუდგენთ მკითხველებს მრავალს ფაქტ-ბიდან ერთს. ამ ათ-თერთმეტს წლის წინათ, იმ ადგილს, სადაც ის იყო სამსახურში ერთს ალაგას, სოფლათ მივიდა იმისი უდიდესი უფროსი. რადგანაც ღამე იყო, არავის იცნობდა და არსად ეგულებოდა ბინა, რომ ჩამომხტარყო. ამიტომაც ამა უბრძანა თავის ბიჭს, რომ მისულიყო თავის ქვეშევრდომის სახლში და პირდაპირ უკითხველათ შეეტანა ბარგი იმის სახლში. იმ დროს თითონ სახლის პატრონი შინ არ იყო. იმის ცოლს ძალიან გაუკვირდა, რომ უკითხველათ ეილაც შემოუვარდა სახლში და აგრეთვე იმისთანა კადნიერობა, რადგანაც სახლის პატრონის ცოლს სრულდებით ალაგი არა ჰქონდა, და თითონაც ავით იყო, შეუთვალა რომ არ ჩამოხტეს იმის სახლში, და დაპირდა სხვა რიგიანის სახლის შოგნასა. შეროსმა სრულდებით ყური არ ათხოვა და ისე იქცეოდა, ასე გონია აკლებულს სოფელში მოვიდა და შეუძლიან ყოველის ფერი ჩაიდინოსო. ჩამდენიმე თხოვნის შემდეგ, სახლის პატრონის ცოლმა შეატყობინა სულხან ბარათაშვილს, რადგანაც, სახლის ახლო ნაწილი იყო, და ისიც იმის წოდებაში ირიცხებოდა და სთხოვა იმას, რომ როგორმე უფროსი სხვაგან სადმე გადაეყვანა. ბარათაშვილმა პირველათვე აუხსნა სახლის-პატრონის ცოლის მდგომარეობა და სთხოვა ჩემთან გადმოხდნით, რადგანაც მე მეტი ალაგი მაქვს; მაგრამ ამაზედ უფროსმა ყური არ ათხოვა და უფრო უფროგოტკევა დაიწყო უცხო სახლში. მაშინ სულხან ბარათაშვილი მოთმინებიდან გამოვიდა და უთხრა იმას, რომ თუმცა ეს სახლი თქვენი უმცროსისა არისო, მაგრამ არა ფერი უფლება არა გაქვთ უცხო სახლში ჩამოხტეთო და ისე მოეპყრათ სახლის პატრონს, როგორც დამონაგებულს ტყვეს. რასაკვირველია უფროსმა არ მოუთმინა და ამაში გაიმართა ჩხუბი, რომელიც იმითი დაბოლოვდა, რომ ბარათაშვილმა თავისი ბარგი გარეთ გადმოუყარა იმას და თითონ უფროსიც კარში გაისტუმრა. ამ მოკლე აღწერას სულხან ბარათაშვილის თვისებისას ჩვენის მხრით დაუმატებთ,

(1) Всемирная История, Ф. Шоссера, т. 5, стр. 205.

კიდევ, რომ ის იყო კარგათ განათლებული კაცი, რიგიანი ქართველი და პატრიოტი. როგორც ზევით წარმოვიდგინეთ, ის თავის თავის განათლებას თვითონვე შეუდგა და ბევრიც შეიძინა. ის არ გვანდა იმ ტყუილ განათლებულ კაცებს, რომლებიც თუთი-ყუში-ვით დაისწავლიან რამდენსავე ახალს სიტყვებს და სადაც მოხვდებოთ, საჭიროა თუ არა, წინდაუხედვით გამოისვრიან. ამან თავისი მეცადინეობით ისწავლა ფრანკისული, ლათინური და ნემესური ენები; მაგრამ ქართულს წერას არ იყო მიჩვეული. ბარათაშვილი ხშირად სწუხდა ამ გვარის თავის ნაკულეცანებისთვის და ნაღვლიანად უჩივდა თავის გარემოებას, რომელმანაც არ ააცილა იმას ეს ნაკულეცანება. პატრიოტობა და ქართველობა იმას სრულდებით ისე არ ესმოდა, როგორც ესმით ჩვენს ძველს ქართველებს, როგორც ესმით თავიანთ პატრიოტობას და ქართველობას ამტკიცებენ იმითი მხოლოდ, რომ ჩოხა აცვიათ და ქართული ქუდი ჰხურავთ, სხვანაირათ კი იმოღვანათ ფიქრობენ ქართველების კეთილ-დღეობაზედ, წინ-წასვლაზედ და განათლებაზედ, როგორც ჩინეთის იმპერატორის კარგათ ყოფნაზედ. იმას ესმოდა, რომ ცარიელი სიტყვებით და ყბედობით არა გარბოდებოდა, თუ საქმითაც არ აჩვენა კაცმა ხალხს თავისი სურვილი. ამიტომაც ჩამდენიც შეიძლო გააკეთა. ის იმდენათ იყო ნამდვილი ქართველი და პატრიოტი, რომ სულ ყველა ახალი დასაწყისი რასაც კი, იმის გზით, შეეძლო შემატება საქართველოსთვის, იმას ალტაცებაში მოიყვანდა ხოლმე. არ მალავდა და აშკარათაც ამბობდა, რომ საქართველოს თუ ვისიმე იმედი აქვს შემდეგში — უეჭველად ახალგაზდობისა და არა სხვისა; ჩვენ, — ძველი ხალხი სულ-წასული ვართო. ამ საწყალს ისე უყვარდა და იმედი ჰქონდა ახალგაზდა ხალხისა ბოლოს დრომდის, როგორც 25 წლის წინათ.

დასამტკიცებლათ, რომ ძალიან უყვარდა ახალგაზდობა წარმოადგენთ ამ ფაქტს: როდესაც ჩვენმა ახალგაზდობამ, 1863 წ. დააპირა „საქართველოს მოსამის“ გამოცემა, მაშინ ჩვენ მივწერეთ სულ. ბარათაშვილს, რომ მონაწილეობა მიეღო და გამოეგზავნა რამე თავისი თხზულება. იმან მაშინვე გამოგზავნა თავისი პირველი რეცული საქართველოს ისტორიისა და ძალიან ბოდიშსაც თხოვდა, რომ ქართულათ არ არისო დაწერილი და ვეცდები კიდევ სხვა რამე შემწყობაც მიეცოა ჟურნალს. „საქართველო მოსამის“ მკითხველებმა იციან, რომ ის თხზულება იყო დაბეჭდილი რამდენსავე ნუმერში. იმის მეტ, ღმ. შიფანის და ბიორგი მრისთვის მეტს არავის ძველ-კაცთაგანს შემწეობა არ მოუცია იმ ჟურნალისთვის.

ამ ჟამად ამის მეტს ევლარს ვიტყვით ბარათაშვილზედ. ის მოგეკლდა და სხვაკი ჯერ ვერავის ვხედავთ უკეთესს. პიდეც იმითმ ვართ უფრო უბედურნი, რომ იშვიათათ იპოვებთან ჩვენში ამ გვარნი რიგიანნი პირნი, და თუ როდესმე გამოჩნდა ენმე, იმასაც სიკვდილი მალე გაიტაცებს, თითქმის იმისთვისაც ისე საჭირონი იყვნენ ის პირები, როგორც ცოცხლებისთვის. მაგრამ ეს არის ბუნებითი კანონი და ჩვენზედ უფრო აშკარათ ასრულებდა ის კანონი, რომ ჩვენში რიგიანი და დაწინაურებულნი პირნი დიდხანს ვერ იცოცხლებენ. მინც ფიქრობს, ზოუნავს და ყველა უწესოებაზედ გული უკვდება და ოხრავს, იმას მოკლე სიცოცხლე აქვს. ჩემო ქართველო, ამისი კი შენ ნუ გეშინიან, ამისთვის რომ ძალიან ცოტასა ფიქრობ, ამიტომაც დიდხანს იცოცხლებ; მაგრამ იმასაც გეტყვი და არ დაგიმალო, რომ ის მოკლე სიცოცხლე სჯობს, 100 წლის უგუნურს და პირუტყულს სიცოცხლეს.

როგორც ვიცით სულხ. ბარათაშვილს დაჩნდა მზათ ისტორია გათავებული, დასაბეჭდათ, დაეწი: „აღმავნებლამდინ. ღმერთმა იცის რა შემდეგი ექმნება და ან როგორ გამოიყენებენ თითქმის 30 წლის განმავლობაში დიდის გაქირვებით შეგროვებულს იმის ისტორიულს მასალებს. ნუ თუ იმისი შრომა თუქათ ჩაივლის! აბა, ახალგაზდა ხალხო, რომლის იმედიც ძალიანა ჰქონდა საწყალს ბარათაშვილს, შენ მაინც დაასრულე იმისი დაწოილი საქმი; თუმცა იმოღვნი ტანჯვა და წყალობა არ უნდა იმის მასალების გარკვევას, რამდენიც უნდა იმის შეგროვებას და პოვნას. მინამ ამისთანა პირი გამოვა, ვიტყვი, რომ ქართველი კაცი თავის თავზედაც არ არის დაჩვეული ზრუნვასა, არამც თუ საზოგადო სარგებლობისთვის იზრუნვოს. ამისთვის ისიც კარგია, თუ ამ სტატიის წაკითხვის შემდეგ შეიბრალდება მაინც საწყალს სულხან ბარათაშვილს; მაგრამ ეგ ფიქრიც არ მოგივა, ჩემო ქართველო, თუმცა მაგითი ვერაფერს შეჰმატებ იმის დაწყებულის საქმეს. შენი ჭკუით, ძალიან დიდ საქმესა იქ, თუ ქვეყნის დროს ხუთ ექვს წვეთს წითელს ღვინოს პურზედ დაწვეთებ და შენდობას ეტყვი!.....

ამ ქვეყანას ვერ მოისვენე, ჩემო ძვირფასო ძმაო; მაგრამ იმ ქვეყანას მაინც საუკუნოთ მოისვენებ.

სულხან ბარათაშვილს დარჩა ცოლი და ჩამდენიმე წწილი შვილი.

მასტანგ თულაშვილი.
14 ოკტომბერს.
ტფილისი.

ტ ე მ ე ბ რ ა მ მ ე ბ ი,
პეტერბურგში მიღებული.

კალკუბტა, 26 აგვისტოს (7 სექტემბერს). ბირმის კაროლი ტყვედ წაიყვანეს, მაგრამ მერე გაანათავისუფლეს, როცა განდგომილები დაამარცხეს. იმ ევროპელებისთვის, რომლებიც ბირმაში სცხოვრებენ, არა ფერი ენება არ მიუციათ.

ნუ-იორკი, 22 სექტემბერს (4 ოკტომბერს). იმპერატორმა მაქსიმელიანმა ერთს სიტყვაში წარმოსთქვა, რომ ის არ წავა მენიკიად.

ნუ-იორკი, 16 (28) სექტემბერს. პიტ-ტსბურგში მოხდა სალდათების და მებრძოლ-დეების მიტინგი, რომელმაც გამოუცხადა თავისი თანაგრძნობა რადიკალურს პარტიას.

მეგრე დაინიშნა ჩრდილოეთის ამერიკის ელჩად ბოლანდიის საკაროლოში.

მეხიკიად მოვიდა ამაღი, რომ შრანციის ჯარმა დასტოვა ზუანანუანტო და რესპუბლიკანელებმა დაიპყრეს ეს ქალაქი.

რესპუბლიკელების ღენერალმა მარტინეცმა, ხერცის დაპყრობის შემდეგ, დახოცნა იქაური გარნიზონი.

ნუ-იორკი, 3 (15) სექტემბერს. ზაფეთში New-York Herald ამტკიცებენ, რომ სამხედრო მინისტრმა სტანტონმა და ღენერალმა ზრანტმა ურჩიეს პრეზიდენტ-ჯონსონს, რომ იმან მოიწვიოს სამხრეთის შტატები იმ ცელილების მისაღებად, რომელიც კონგრესმა შეიტანა კონსტიტუციაში.

პალმერს, 22 სექტემბერს (4 ოკტომბერს). მშვიდობიანობა სრულიად დაწყარდა პალმერში.

ბენუა, 22 სექტემბერს (4 ოკტომბერს). ჰალაქი მოირთო დროშებით შერიგების ტრაქტატის დამტკიცების გამო.

ფლორენსია, 23 სექტემბერს (5 ოკტომბერს). იტალიის სენატი შეიკრიბება 29 სექტემბერს (11 ოკტომბერს) აღმირალს პერსანოზედ სასჯელის მოსაგდნათ.

ნეაპოლი, 23 სექტემბერს, 5 ოკტომბერს. ჰალაქი ბაიარლებით მოირთო, როცა

აესტრიამ და იტალიამ შეიკრიბეს ტყვედ ხელი მოაწერეს. **ბ ი რ მ ი მ ი მ ე ბ ა**

მანა, 24 სექტემბერს (6 ოკტომბერს). ოფიციალურს მენის ჰერალში მოიხსენებენ იტალიასთან შერიგებას, როგორც სასიხარულო შემთხვევას: „ჩვენი გულ-წრფელი წადილი ის არის, რომ მოესპოთ და განვაქაროთ ჩვენის მტრის გულში ყოველივე სიძულილი, რომ მან სცნოს, თუ რა დიდია სასარგებლო იმისთვის, რომ მტკიცედ დაიცვას მან ძმური და გულითადი კავშირი აესტრიასთან. აესტრია მოიქმედებს ორს დიდს საქმეს: დაუთმობს იტალიას მენეციის მახრას და აღიარებს იმას, რომელშიაც არ იპყრობება არა ვითარი საიდუმლო აზრი. აესტრიამ თავისი მნიშვნელობის დასაცვლად მეროპაში განუტევა სამხრეთი. ჩვენ კმაყოფილებით მოვიხსენებთ, რომ ამ დროიდან გათავდა ბრძოლა ზერმანისა იტალიის მიწაზედ თავისი შინაგანის მდგომარეობის გასაძლიერებლად იტალიამ უნდა დაიცვას აესტრიასთან მტკიცე ვაჭრობის კავშირი. შემდეგ ჩვენ ვიმედოვნებთ, რომ იტალია აღარ აღიძვრის პრუსიასთან ერთად საბრძოლველად და ვრაცხთ ამისთანა საქმეს უსამართლო და სასამშრო მოვლენად.

კონსტანტინოპოლი, 24 სექტემბერს (6 ოკტომბერს). მანდიში ჩქარა მოხდეს უმთავრესი ბრძოლა მსმალეობსა და განდგომილებს შორის.

მევიტის ჯარის უფროსი მანდიდამ მოთხოვნილია. ამბობენ, რომ ღენერალი ბრიგსი მოუკლავთ. მანდიას მოადგა შრანცი ჩაქანმოსილი ხომალდი.

კონსტანტინოპოლში მარინდამ მოვიდა ათასი მსმალის ჯარი, რომელიც გაგზავნეს იესალაში.

უ. სუარდმა მიიღო ისევე უცხო-ქვეყნის საქმის მინისტრობა.

კონსტანტინოპოლი, 24 სექტემბერს (6 ოკტომბერს). მსმალის მინისტრების უმეტეს ნაწილს ჰსურს მოსპოს ყოველივე დიპლომატური კავშირი საბერძნეთთან, მაგრამ დივეზირი და ალი-ფაშა ეწინააღმდეგებიან ამას. შიში აღრეულობის მოხდენაზედ მაშინ და იესალაში თან-და-თან ძლიერდება.

პარიში, 25 სექტემბერს (7 ოკტომბერს). ზაფეთში Patrie სწერენ, რომ მანდიის განდგომილებმა გაუგზავნეს, 12 (24) სექტემბერს, დებუტატო შრანციის ელჩს, რომელიც იმყოფება მანეში და შრანციის ელჩის უფროსს, რომელიც სდგას ახლო მანდიის კუნძულთან. მაგრამ ამით ორივემ მოუცხადეს დებუტატებს, რომ კანდილენუ იქმნებთან დაიმედებულნი შრანციის დამარებაზედ, რომ იმით მსმალეთს თავი დასწან და დაუმატეს, რომ პორტა დაკმაყოფილებს კანდილების სამართლიანს თხოვნას და ამისთვის სასარგებლო იქნებოდა იმათთვის, რომ მსმალის მმართველობასთან დაეწყო მოლაპარაკება.

კონსტანტინოპოლი, 25 სექტემბერს (7 ოკტომბერს). ჰერალში La Turquie ამტყუნებენ იმ ხმას, რომ ვითომც ბერძნების გარნიზონი პორფუდამ დაეცა მსმალ ქალაქს პერევეზას და დაიპყრო იქაური ფრთი. ამასთან ამტყუნებენ იმ ხმასაც, ვთმც ბერძნების ჯარი მასტრასთან გადმო მსმალის საზღვარს და დაეცა პრტას. მპრიგზავნება ახალი მსმალის ჯარი.

მსმალის მმართველობა ენერგიულ-იქცევა და უნდა, რომ უთუოდ 3 (15) ოკტომბერს მშვიდობიანობა აღადგინოს მანდი კუნძულზედ.

ბერლინი, 26 სექტემბერს (8 ოკტომბერს). ღღეს ზაფეთში Montags-Zeitung ბეჭდილია კორრესპონდენცია მენიდან, რომელშიაც მოხსენებულია, რომ ზრანციის

თბილისში „დროების“ რედაქციის კანტორაში, მელიქიშვილის და კამპ, სტამბაში, ბალაიშის პროსპექტზე, რეიტერის სახლში, სადაც ბერძენთა წიგნის მაგაზინი იყო.
თბილისის გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: Вь Тифлисе. Вь контору редакцїи грузинской газеты „ВРЕМЯ“.
რედაქციის კანტორაში მიიღება ყოველ-გვარი განცხადება სხვა და სხვა ნებზე. შასი განცხადების დაბეჭდვისათვის ჩვეულ-ბრეის ასოებით გაზეთის სტრიქონზედ 8 კპ.

როგაზეთი.

ბი ის მაგალითი, თუ განკარგულების მომხდენი მმართველობა სავსეა ნებზე და დანახვას ამ წინააღმდეგ პასუხს, მაშინ ის შეასწორებს სიებს ამ პასუხის თანახმად და წარუდგენს ამ სიებს გასახილველად ქალაქის საზოგადო კრებას თავის დასკვნითურთ იმ წინააღმდეგ აზრებზედ, რომლებსთვისაც განკარგულების მომხდენს მმართველობას ყურადღება არ მიუქცევია.

§ 73. ქალაქის საზოგადო კრება განიხილავს შემოხსენებულს სიებს, დაამტკიცებს და გადაწყვეტს განკარგულების მომხდენს მმართველობას ერთი თვის წინათ ამოჩვევის მოხდომადის, იმ განზრახვით, რომ იმან დროზედ მოახდინოს განკარგულება ამომჩვევების შესაყრებათ და გამოუცხადოს ყოველგვარი ცვლილება, რაც იმან ჰყო ამომჩვევების სიებში.

§ 74. თუ რომელიმე პირი არ დაჰკმაყოფილდა ქალაქის საზოგადო კრების განმარტებაზედ, იმას შეუძლიან ათის დღის განმავლობაში, იმ დროდამ, როცა ეს განმარტება გამოაცხადეს, იჩილოს გუბერნიის სასამართლოში. თუ გუბერნიის სასამართლო საზოგადო ყრილობაში დარწმუნდება, რომ კერძო პირის საჩივარი სამართლიანია, მაშინ ის თავის გადაწყვეტილებას აცნობებს განკარგულების მომხდენს მმართველობას, რომ იმან ამ გადაწყვეტილების თანახმად მოახდინოს ცვლილება ამომჩვევების სიებში.

§ 75. თუ რომელიმე გარემოების გამო გუბერნიის სასამართლო ამოჩვევის დროს დადგომადის ვერ მოახდინა თავის გადაწყვეტილება, მაშინ მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეიძლება დაირღვეს ამოჩვევა, როდესაც, უკანონოდ ამოჩვეულს პირებს გარდა, ამოჩვეული პირი ვერ მიიღებდა უმეტესს ხმას, თუ გუბერნიის სასამართლოდამ გადაწყვეტილება მოსწრებოდა.

§ 76. კრება შეირაცხება წამდელიად მხოლოდ მაშინ, როდესაც კრებაში ერთი მესამედი წარმომადგენლებისა მაინც იმყოფება.

§ 77. კრებაში უნდა იმყოფებოდნენ თავს მჯდომარედ: ერთი განყოფილებაში—ქალაქის თავი და მეორე განყოფილებაში—თავისაგან ამოჩვეულნი მეუფროსნი და განკარგულების მომხდენის საზოგადოების წევრნი, რომლებიც ამოჩვევიან ქალაქის მცხოვრებლების სხვა და სხვა რიგები.

§ 78. ქალაქის მცხოვრებლების თვითოეული რიგი ცალკე ამოჩვევს თავის წარმომადგენლებს, მაგრამ როდესაც ამომჩვევები ბევრი იქნებიან, მაშინ იმათ დაჰყოფენ უბან უბანთ, ისე რომ თვითო უბანში ექვს ასს კაცზედ მეტი არ უნდა იყოს. თვითოეული უბანი ამოჩვევს იმდენს წარმომადგენელს, რამდენიც იმას შეეხება განკარგულების მომხდენის მმართველობის ანგარიშით.

§ 79. როდესაც ამოჩვევა გათავდება, მაშინ თვითოეულის განკარგულებულის კრების თავს-მჯდომარე ყველას წინ შეადგენს სიებს ამომჩვეულის წარმომადგენლებისას და წარუდგენს განკარგულების მომხდენს მმართველობას, და ის კი ყველა ამ გვარს სიებს წარუდგენს, § 13 ძალით, ქალაქის საზოგადო კრების განსაზღვრულად, და შესაბამისებლად, შენიშნა. თავ-დაპირველად, როდესაც

ლუბოვსკის დანიშვნა მმართველად ბალიცაში არ არის სასაშიშრო რუსეთისთვის. იმისი დანიშვნა მართლაც იმას ამტკიცებს, რომ პეტროვმაზათ არის შემოიერთოს თავისი მფარველობის ქვეშ ყველა კათოლიკის სარწმუნოების პოლ-შეგლები, მინამ გახადოს ისინი რუსეთის საღვ-ელთო და მით დააკარგინოს პოლშეგლებს თავისი ხალხობა.

პრუსიის მეცხვიდრე პრინცი თავისი მეუ-ლით (კაროლევის მიტროპოლის ქალით) ამ მოკლეს ხანში გამგზავრდება ანგლიში.

ბერლინი, 26 სექტემბერს (8 ოკტომ-ბერს). დღეს დილით შრანკურტ-მინზელ-პასსელში და მისბადენში კაროლის პრუ-ლაშიამ დიდს ხალხის ყრილობას გამოუც-ხადა, რომ პრუსიას მიეცემა სამფლობელოდ ახალი მაზრები. მშვიდობიანობა არ დარღვე-ულა.

ალექსანდრიაში და ბეჯასში სოფერა არის.

ბერლინი, 28 სექტემბერს (10 ოკტომ-ბერს). მრთს გაზეთში წერენ, რომ ბელგიის მმართველობას, მარკიზის ლავალეტის ცირ-კულიარის გამო, უნდა დაეგეო, დაეხმარება თუ არა ანგლია ბელგიას თავის დაუმოკიდე-ბლობის დასაცველად, რუ საჭიროება ამას მოითხოვს. უცხო ქვეყნის საქმის მინისტრი სტენდი ცხადის სატყვეობით ჰპირდება ბელგი-ას, რომ ანგლია დაიცავს იმას და დაეხმარ-ება.

ბრისესტი, 28 სექტემბერს (10 ოკტომ-ბერს). პორტუგალია იწერებთან, რომ 26 სექ-ტემბერს (8 ოკტომბერს) მოელოდნენ ქრი-სტიანების აღდგომას შირში და მისსალიაში.

ბუხარესტი, 28 სექტემბერს (10 ოკ-ტომბერს). პრინცი მარლი ლოდენცოლერ-ნისა აპირებს თითონ წასვლას ქონსტანტი-ნოპოლში იმ დაბრკოლების მოსახსნებლად, რომელიც უშლის პორტას, რომ ის აღი-როს რუმინის მთავრად. პრინცის წასვლის დრო ვერ დანიშნული არ არის.

ბერლინი, 28 სექტემბერს (10 ოკტომ-ბერს). ბერლინის საბირჟო ბაზაზეში იტა-ლიის და პეტრიის შერიგების გამო, ზომ ამ დღეებში იტალიის მმართველობაში გამოუც-ხადა თავისი მადლობა პრუსიას, რადგანაც ის ეხმარებოდა პეტრიისა და იტალიის შე-რიგების ტრაქტატების შედგენაში და ამასთა-ნავე გამოუცხადა იმას თავისი გულითადი მე-გობრობა.

ვლადიმერია, 29 სექტემბერს (11 ოკ-ტომბერს). მფიცალურად გამოცხადებულია, რომ პალერმოში აღრეულობის დროს მოკლა 7 აფიცარი, 27 დაიჭრა და ამათ გარდა 332 იმპერატორი, როდესაც ის თეატრიდამ გამო-დიოდა.

პორტუ, 26 სექტემბერს (8 ოკტომ-ბერს). პანდიდამ ბერძენებ იწერებთან, რომ 20 სექტემბერს (2 ოკტომბერს) ამ კუნძულ-ზედ სრულიად დამარცხეს ოსმალთა და მეგიტის ჯარი.

პანდიდებმა წაიყვანეს ტყვედ რამდენიმე ათასი კაცი, მაგრამ გაანთავისუფლეს ისინი და დაფიცეს, რომ ისინი აღარ იომებენ ბერ-ძნების წინააღმდეგ პანდიდებ.

პონსტანტინოპოლი, 29 სექტემბერს (11 ოკტომბერს). ოსმალელები გეაცნო-ბებენ პანდიდამ, რომ განდგომილები გა-და-სტყორცნეს მთებში და ზოგიერთს ამ ჯარის წაწილს გარსაც შემოერთებენ, როგორც ხმე-ლეთით, ისე ზღვით. პანდგომილებს შერიგე-ბა არა ჰსურთ. ბერძნების სახლობანი მიდიან საცხოვრებლად თავიანთს უწინდელს ბინებზედ. ანტიტაერში ოსმალთა დაუწყა. ომი გან-დგომილებს.

ალმოსავლეთ-ინდოეთში ჰსურთ, რომ ბირმის იმპერია მიემართოს ანგლიის ალმოსა-ვლეთის-ინდოეთის მფლობელობაებს. რად-განაც, ახლა იქ შიმშილია, ამასთვის ადვილათ შესაძლებელია, რომ ის შეუერთდეს. ძაბულში შიზალი-ხანი დაცა აზიზ-ხანს და აფსულ-ხანს.

ბრისესტი, 28 სექტემბერს (10 ოკტომ-ბერს). პანდიდამ მოდის ცნობა, რომ მამად-კირიტლი-ფაშას მიანდეს დესპანობა პანდი-აში და იმან ისე კარგათ წაიყვანა საქმე, რომ შერიგება ჩქარა მოხდება.

ვლადიმერია, 29 სექტემბერს (11 ოკ-ტომბერს). ციხეები მანტუა და პესკერა სრულებით დასტოვეს ავსტრიელებმა და იტა-ლიას გადასცეს.

თბილისში მიღებული.

პეტერბურგი, 9 ოკტომბერს. მისი შმა-ლესობა მეცხვიდრე სესარეიის საცოლო პრინცესა ღაგმარა კურთხევით მირან-ცხე-ბას მიიღებს 12 ოკტომბერს, და 13 ოკტომ-ბერს მოხდება იმისი დანიშვნა.—შმაღლესის უქაზით უზენაესის სისხლის სამართლის სამს-ჯავრო გაუქმდა.—6 ოკტომბერს შენეცია გადასცეს იტალიის მთავრობას.

პეტერბურგი, 17 ოკტომბერს. მფიცა-ლურის ცნობით ოსმალელებმა და მეგიტის ჯარმა მძიმეთ დაამარცხეს კანდიელები.

პეტერბურგი, 18 ოკტომბერს. 15 ოკ-ტომბერს პრაგაში შეიპყრეს ერთი მოხელე-მუშა, რომელსაც უნდა მოეკლა პეტრიის იმპერატორი, როდესაც ის თეატრიდამ გამო-დიოდა.

გიგლიოგრაფიული ცნობა.

დაიბეჭდა და გამოვიდა:

სახელმძღვანელო

რუსულის მისი სასწავლებლად ჰართველ ახალ მოსწავლეს შეაფილავისთვის.

შედგენილი ბ. პ.—შვილის მიერ.

შასი 1 მანეთი და 25 კპ.

ისეილება: **თბილისში**, მელიქიშვილის და კამ. სტამბაში, ბალაიშის პროსპექტზე, რეიტერის სახლში; სემენერიაში, უფ. იაკობ ბოგებაშვილისას. **ქუთაისს**—ბერასი პალენდარაშვილისას.

იბეჭდება და ამ ციკლა ხანში გამოვა: **ჰართული ანბანი**, შედგენილი პ. შმიკაშვილი-საგან. მესამე გამოცემა. შასი იქნება ერთი შაური.